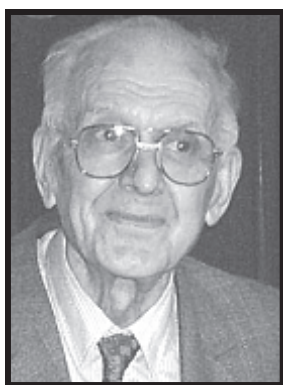

In memoriam 2009

Чл.-кор. проф. дн Димитър Георгиев Еленков

Броени дни преди да навърши 90 години, на 18 октомври 2009 г. почина чл.-кор. проф. дн Димитър Георгиев Еленков. Той е роден на 4 ноември 1919 г. в Радомир. През 1943 г. завършва специалността „Химия“ в Софийския университет. Веднага продължава образованието си в Държавна политехника в София, където се дипломира като инженер-

химик през 1946 г. От 1947 г. последователно е асистент по аналитична химия във Варненския държавен университет, по медицинска химия в Медицинска академия в София и по физикохимия в Държавна политехника. През 1956 г. е избран за доцент по специалността „Процеси и апарати в химическата промишленост“, а от 1965 г. е професор. През периода 1959–1966 г. е зам.-ректор на Висшия химикотехнологичен институт (ВХТИ) в София, отговарящ за научната дейност. В периода 1972–1980 г. е зам.-директор на Единния център по химия при БАН, а между 1980 и 1988 г. е председател на Президиума на Висшата атестационна комисия при Министерския съвет.

Проф. Димитър Еленков е основател на инженерната химия в България. До 1972 г. е ръководител на катедра „Процеси и апарати с контрол и автоматизация“ към ВХТИ в София (днес Химикотехнологичен и металургичен университет). Извършва огромна работа по създаване на катедрата по инженерна химия в Университет „Асен Златаров“ в Бургас. Той е първият доктор на науките в тази област (1967 г.). Почетен професор и доктор хонорис кауза е на Санкт-Петербургския технологичен институт (1982 г.). Многократно е награждаван с висши държавни отличия. Признание за неговия принос за развитието на българската химическа наука и особено инженерната химия е избирането му за член-кореспондент на Българска академия на науките (1977 г.).

От 1961 г. проф. Д. Еленков ръководи секция „Масопреносни процеси“ към Институт по обща и неорганична химия в БАН, която през 1972 г. прераства в Цен-

трална лаборатория по теоретични основи на химичната техника. Като ръководител на последната той непрекъснато полага усилия за нейното развитие и усъвършенстване както чрез кадрите, така и на материалната база. От 1986 г. лабораторията е обособена като Институт по инженерна химия със над 80 служители. Основни направления на изследванията в института са топло- и масопренос в хомогенни и хетерогенни системи, химически и биохимически реактори, приложения на инженерната химия за опазване на околната среда, автоматизация и компютързация на промишлени процеси. развитието на тези области от познанието в България са тясно свързани с името и дейността на проф. Д. Еленков.

Той публикува над 200 научноизследователски статии предимно в най-авторитетните списания в областта на инженерната химия. Автор и съавтор е на много патенти, някои от които още се използват в химическата промишленост, например съоръжение за отстраняване на серен диоксид и твърди частици и пари от промишлени газове, съвременни адсорбери и абсорбери, стационарни реактори за окисление на серен диоксид и др.

Забележителен е приносът на проф. Д. Еленков за обучението и развитието на множество висококвалифицирани химици и инженер-химици. Негови студенти създадоха, поддържаха и още работят за българската химическа промишленост, която дълги години беше добре печеливш дял от българската икономика. Определено може да се каже, че почти няма български учен или инженер работещ в областта на инженерната химия, чиято професионална работа не е повлияна от неговата дейност като учен – чрез учебниците и лекциите, научно ръководство или практически съвети. Под негово ръководство много специалисти защитиха своите дисертации в областта на инженерната химия. Всички професори, които работят днес в тази област, са негови докторанти или сътрудници. Днес те обучават студенти, правят наука и ръководят предприятия и фирми у нас и чужбина.

Проф. Димитър Еленков е дългогодишен член на редколегията на списание „Химия и индустрия“. През периода 1990–1993 г. той е главен редактор на списанието.

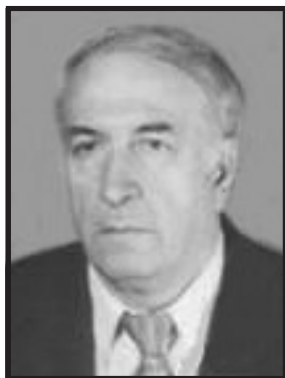
Димитър Еленков е известен български спортист и треньор. Той е един от патриарсите на родния волейбол. Започва състезателната си кариера през 1936 г. в отбора

на АС-23 (София). През 1947 г. преминава в Академик (Варна), а от 1949 г. е в Академик (София) и националният тим, на който става треньор през 1951 г. Тогава под негово ръководство е извоюван и най-големият ни континентален успех и до днес, вицешампионска титла и сребърни медали на Европейското първенство в Париж (Франция). Другият му крупен успех начело на националния отбор е през 1957 г. По време на 53-тата сесия на Международния олимпийски комитет в София, българите печелят всичките си срещи и първото място в големия международен демонстративен турнир, с който волейболът става олимпийски спорт.

Със смъртта на чл.-кор. проф. дн Димитър Георгиев Еленков научните и инженерни среди и цялата наша общественост загубиха един забележителен учен, учител, спортист и добър приятел. Поклон пред светлата му памет!

Редколегия

Проф. дн Костадин Николов Костадинов

На 7 октомври 2009 г. почина проф. дн Костадин Николов Костадинов. Завърши земния си път пионерът на българската радиохимия.

Костадин Костадинов е роден през 1931 г. Завършва специалността „Химия“ в Софийския университет през 1955 г. като дипломант на акад. Алексей Шелудко. Започва кариерата си като научен сътрудник във Физическия институт на Българската академия на науките под ръководството на големия учен проф. Елисавета Карамихайлова с изследвания върху природната радиоактивност. Той има значим принос в пускането в действие на Изследователския ядрен реактор ИРТ-1000 в София и по-специално в подготовката и контрола на качеството на охлаждащата вода от първия контур. Проф. К. Костадинов е основател и ръководител на Радиохимичната лаборатория към Физическия институт с Атомна научноизследователска база към БАН (сега Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика), в която за първи път у нас е осъществено производство на радиоактивни изотопи (злато-198, флуор-18, итрий-90) и белязани съединения за медицински цели.

От 1964 г. е доцент, а от 1980 г. – професор по радиохимия в катедра „Обща и неорганична химия“ на Химическия факултет при Софийския университет. Той е основател и дългогодишен ръководител на Лабораторията по радиохимия към катедрата. През 1964 г. проф. К. Костадинов чете първия курс по радиохимия в Химическия факултет, а след това води курсове и по други радиохимични дисциплини. Под негово ръководство са разработени редица дипломни и дисертационни работи. Подготовката на радиохимици, чието начало бе поставено от проф. Костадинов, получи значително развитие – през 1972 г. бе разкрита специализация по радиохимия, по-късно магистърска програма, а от 2006 г. бе открита специалност „Ядрена химия“.

През периода 1968–1973 г. проф. К. Костадинов е сътрудник на Международната агенция за атомна енергия във Виена и като такъв е координатор на изследователски и технически проекти, свързани с уранодобивната промишленост. През 1975–1980 г. е председател на Комитета за мирно използване на атомната енергия. Проф. К. Костадинов имаше разнообразни научни интереси в областта на природната радиоактивност, производството и охарактеризирането на радионуклиди и белязани съединения, химията и радиохимията на охлаждащата вода от първия кръг на ядрените реактори, радиоаналитичната химия (радиохимичен и неутронно-активационен анализ, радиометрия на меки бета-излъчватели), ядрената химия и радиоокологията.

Започва изследванията си върху природната радиоактивност под ръководството на проф. Е. Карамихайлова, главно за определяне на съдържанието на уран и радий във валежи, водоизточници, термални и студени подземни води, лечебна кал и тяхното влияние върху човека. В 70–80-те години на миналия век той продължи със сътрудници изследванията в тази област с развитие на методите за радиометриране на меки бета-излъчватели и по-специално на тритий. Решени са редица методични проблеми при измерването му чрез броячи с вътрешно напълване и течностно-сцинтилационна спектрометрия. Основно внимание е отделено на неговия мониторинг в околната среда и използването му за оценка на радиоокологичната обстановка около ядрени съоръжения, както и за решаването на хидрологични проблеми.

Изследванията в областта на химията на охлаждащата вода на изследователския ядрен реактор по-късно са продължени и разширени по отношение на съдържанието на някои радионуклиди в охлаждащата вода на енергетичните ядрени реактори в АЕЦ „Козлодуй“.

Доставката на гама-спектрометрична апаратура по договори с Международната агенция за атомна енергия позволи значително развитие в Химическия факултет на методите и приложението на неутронно-активационния анализ. Развити са радиохимичните и неструктурни варианти на методите за определяне на литий и главно на уран и живак, както и за многокомпонентен анализ на различни обекти. Тези изследвания, развивани по-късно самостоятелно и много плодотворно от негови предишни сътрудници в създадената в Химическия факултет Лаборатория по радиоаналитична химия, бяха ограничени след извеждането от експлоатация на изследователския реактор в София.

Доставката на гама-спектрометрична апаратура по договори с Международната агенция за атомна енергия позволи значително развитие в Химическия факултет на методите и приложението на неутронно-активационния анализ. Развити са радиохимичните и неструктурни варианти на методите за определяне на литий и главно на уран и живак, както и за многокомпонентен анализ на различни обекти. Тези изследвания, развивани по-късно самостоятелно и много плодотворно от негови предишни сътрудници в създадената в Химическия факултет Лаборатория по радиоаналитична химия, бяха ограничени след извеждането от експлоатация на изследователския реактор в София.

Доставката на гама-спектрометрична апаратура по договори с Международната агенция за атомна енергия позволи значително развитие в Химическия факултет на методите и приложението на неутронно-активационния анализ. Развити са радиохимичните и неструктурни варианти на методите за определяне на литий и главно на уран и живак, както и за многокомпонентен анализ на различни обекти. Тези изследвания, развивани по-късно самостоятелно и много плодотворно от негови предишни сътрудници в създадената в Химическия факултет Лаборатория по радиоаналитична химия, бяха ограничени след извеждането от експлоатация на изследователския реактор в София.

Доставката на гама-спектрометрична апаратура по договори с Международната агенция за атомна енергия позволи значително развитие в Химическия факултет на методите и приложението на неутронно-активационния анализ. Развити са радиохимичните и неструктурни варианти на методите за определяне на литий и главно на уран и живак, както и за многокомпонентен анализ на различни обекти. Тези изследвания, развивани по-късно самостоятелно и много плодотворно от негови предишни сътрудници в създадената в Химическия факултет Лаборатория по радиоаналитична химия, бяха ограничени след извеждането от експлоатация на изследователския реактор в София.

Доставката на гама-спектрометрична апаратура по договори с Международната агенция за атомна енергия позволи значително развитие в Химическия факултет на методите и приложението на неутронно-активационния анализ. Развити са радиохимичните и неструктурни варианти на методите за определяне на литий и главно на уран и живак, както и за многокомпонентен анализ на различни обекти. Тези изследвания, развивани по-късно самостоятелно и много плодотворно от негови предишни сътрудници в създадената в Химическия факултет Лаборатория по радиоаналитична химия, бяха ограничени след извеждането от експлоатация на изследователския реактор в София.

По инициатива на проф. К. Костадинов бяха започнати изследвания в областта на ядрената химия (химични ефекти на ядрените превръщания), съсредоточени в химията на горещите атоми на живак-203 и главно на сяр-35.

След оттеглянето си от активна работа през 1999 г. той продължи изследванията си главно в областта на радиоекологията.

Проф. К. Костадинов отдели значително внимание и на проблемите на средното образование и по-специално на радиоекологичното обучение и възпитание на подрастващите. Съавтор е на учебници за средното училище и на статии, разглеждащи методологични проблеми на образованието в тази област.

Той е автор на 125 научни публикации и на редица доклади на национални и международни научни форуми, вкл. на няколко неголеми книги в областта на радиохимията и трансурановите елементи, както и преводач на фундаменталния учебник на Фридландер, Кенеди и Милър. Библиография на трудовете на проф. К. Костадинов се съдържа в Годишник на Софийския университет, Химически факултет 96 (2004) 9.

За своята научна и педагогическа работа, за развитието и утвърждаването на българската радиохимия проф. К. Костадинов е отличен с „Почетния знак на Софийския университет със синя лента“.

Проф. Костадин Костадинов, редом с редица други българи, даде своя принос за превръщането на България в ядрена държава. Бъдещето принадлежи на поколенията и зависи от волята и труда им.

Д. Тодоровски

Проф. дн Стефан Иванов Стоянов

Проф. дн Стефан Стоянов почина в София на 17 август 2009 г. след упоритата борба с тежко, продължително заболяване. Българската химическа колегия и Алма матер изгубиха един от своите ярки представители.

Стефан Иванов Стоянов е роден на 5 април 1943 г. в Бургас. Завършва висшето си образование в Химическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ през 1968 г., където продължава цялата му трудова кариера като преподавател, учен и общественик.

Започва научна дейност в областта на теоретичната и органичната химия при проф. Д. Симов и проф. Н. Тютюлков в края на 60-те години на миналия век. Защищава дисертации по теоретична химия за „кандидат на

химическите науки“ (сега образователна и научна степен „доктор“) през 1985 г. и „доктор на химическите науки“ през 1997 г. Бил е на успешни научни специализации в Токийския университет по технология в Япония, Рурския университет в Германия, Солунския университет в Гърция и Националния университет на Мексико, които са прераснали в плодотворно научно сътрудничество. Избран е за доцент и професор по теоретична химия в катедра „Органична химична технология“ (сега катедра „Приложна органична химия“). Бил е гост-професор в Националния университет на Мексико. Проф. Стоянов е бил зам.-декан и декан (2003 г.) на Химическия факултет и зам.-ректор по стопанската дейност на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ (2003–2007 г.).

Проф. дн Ст. Стоянов има богата учебно-преподавателска дейност. Бил е съръководител и лектор в магистърската програма „Органични материали във висшите технологии“ и лектор в магистърска програма „Съвременни спектрални и хроматографски методи за анализ“ в Химическия факултет на Софийския университет.

Основните научни интереси и приноси на проф. дн Ст. Стоянов са в областта на молекулната спектроскопия, изследване на зависимости и корелации между спектри и структура на органични съединения (багрила, биологичноактивни вещества и др.), обработка на спектри чрез хемометрични методи, количествен анализ на тавтомерни равновесия, органични багрила във високи технологии и др.

Проф. дн Ст. Стоянов е автор на над 70 научни публикации, предимно в специализирани международни издания с импакт фактор, на глава в специализирана международна монография и на публикации върху проблемите на висшето образование и количествените оценки на научната дейност. Съвместната научноизследователска дейност на проф. дн Ст. Стоянов с български и чуждестранни партньори е отразена в многобройни научни публикации с учени от БАН (ст.н.с. II ст. дн П. Николов, проф. дн Ц. Колев, ст.н.с. II ст. дн Л. Антонов и др.), от Австрия (проф. Н. Гетов), Германия (проф. О. Е. Полански, проф. П. Шустер), Япония (проф. Т. Ииджима, проф. Ш. Сузуки и д-р К. Харада) и др. Някои от най-авторитетните списания, в които са публикувани статиите на проф. Стоянов са „Applied Spectroscopy“, „Analytica Chimica Acta“, „Journal of Molecular Structure“, „Dyes and Pigments“, „Journal of Photochemistry“, „Journal of Coordination Chemistry“, „Spectroscopy Letters“, „Journal of Heterocyclic Chemistry“, „Zeitschrift fuer Naturforschung“, „Trends in Applied Spectroscopy“, „Inorganic Chemistry“, „Bulletin of the Chemical Society of Japan“, „Canadian Journal of Chemistry“ и др.

Като член на комисии в Химическия факултет на Софийския университет и особено по време на дейността му като секретар на Научната комисия по химически науки при Висшата атестационна комисия към МС, проф. дн Ст. Стоянов положи много усилия за подобря-

ване на качеството и критериите за оценка на научната дейност. Известна е каузата на проф. Ст. Стоянов и неговата упорита и плодотворна работа за издигане на статута на СУ „Св. Кл. Охридски“ като национален университет.

За своята цялостна дейност и приноси за развитието на българското химическо образование и наука проф. д-р Стефан Стоянов беше удостоен с „Почетен знак на СУ „Св. Кл. Охридски“ със синя лента“.

Българската наука и образование и академичната колегия дълбоко скърбят за ранната загуба на проф. д-р Стефан Стоянов в разцвета на неговите творчески сили и усилия за обществено-полезна дейност.

Поклон пред светлата му памет!

Д. Л. Цалев

Проф. д-р инж. Бисерка Илиева Самунева

Измина една година от кончината на проф. д-р инж. Бисерка Илиева Самунева.

Тя е родена на 25 юли 1934 г. в София. Завършва гимназия в София през 1952 г. и Технологичния институт в Санкт Петербург в Русия през 1957 г.

От 1957 г. работи като началник отдел „Качествен контрол“ в Стъкларския завод „Кристал“ в Перник, а

от 1958 г. – като проектант на стъкларски пещи и заводи в институт „Промпроект“ в София.

От 1962 г. е асистент в катедра „Технология на силикатите“ към Висшия химикотехнологичен институт (ВХТИ) в София. През 1972 г. е избрана за доцент, а от

1988 г. е професор по химия и технология на стъклото в същия институт. От 2001 г. работи в Научноизследователския сектор при Химикотехнологичния и металургичен университет (ХТМУ) в София. Ръководи множество национални и международни изследователски проекти.

Научните интереси на проф. Б. Самунева са в областта на зол-гелната технология за синтез на стъкловидни и поликристални материали и покрития, нови стъкло-видни и стъклокерамични материали, синтез на биоматериали с различно предназначение, стъкло-видни и стъклокерамични материали за имобилизация на радиоактивни и токсични отпадъци, стъкло-видни екологични микроторове и др. Има над 130 научни публикации и 60 патента и авторски свидетелства.

Наред с преподавателската и научна дейност, проф. Б. Самунева е дългогодишен член на Академичния съвет на ХТМУ и член на Факултетния съвет по неорганична технология и автоматизация на производството. Заема и ръководни административни длъжности: зам.-ректор по учебната работа (1976–1986 г.), ръководител на катедра „Технология на силикатите“ във ВХТИ в София и от 2001 г. – член на Интердисциплинарния научен съвет „Химически науки“ при Международната академия „Многостранна интегрирана личност“.

В периода от 1993 до 1999 г. е член на Управителния съвет на Съюза на химиците в България и над 15 години е председател на Българското дружество по силикатни материали и председател на организационните комитети на международната конференция „Стъкло и керамика“ и балканската конференция „Науката и технологията за стъклото“.

Проф. д-р инж. Бисерка Илиева Самунева почина внезапно на 19 ноември 2008 г.

Н. Найденов